



OCHRANA VODY A VODNÍ HOSPODÁŘSTVÍ

Vodu ke svému životu nezbytně potřebují lidé, zvířata i rostliny a je důležitá i pro hospodářství. Ochrana vodních zdrojů a vodní hospodářství jsou otázky, které překračují národní hranice. Rámcová směrnice o vodě stanoví právní rámec pro ochranu a obnovu čisté vody v EU a pro zajištění jejího dlouhodobého a udržitelného využívání. Doplnují ji konkrétnější právní předpisy, jako je směrnice o pitné vodě, směrnice o vodách ke koupání, směrnice o povodních nebo rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí, a mezinárodní dohody.

PRÁVNÍ ZÁKLAD

Články 191 až 193 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU).

OBECNÉ SOUVISLOSTI

Voda není pouhý běžný obchodní produkt, nýbrž také veřejný statek a omezený zdroj, který je třeba chránit a nakládat s ním udržitelným způsobem, a to jak z hlediska kvality, tak z hlediska množství. Na tento zdroj je nicméně kvůli široké škále využití vyvíjen velký tlak ze strany různých odvětví, jako je zemědělství, průmysl, cestovní ruch, doprava a energetika. V roce 2012 Komise zahájila [Plán na ochranu vodních zdrojů Evropy](#), dlouhodobou strategii, jejímž cílem je zajistit dostupnost dostatečného množství kvalitní vody pro veškeré oprávněné použití díky lepšímu provádění nynější vodní politiky EU, zařazení cílů vodní politiky do jiných politických oblastí a odstranění nedostatků současného rámce. Tento plán předpokládá, že členské státy zavedou vykazování údajů o vodních zdrojích a cíle účinného hospodaření s vodou a také že budou vytvořeny normy EU pro opětovné využití vody.

CÍLE A VÝSLEDKY

Politika EU stanovila dva hlavní právní rámce pro ochranu a řízení sladkovodních a mořských zdrojů na základě holistického přístupu vycházejícího z ekosystému, a sice rámcovou směrnicí o vodě a rámcovou směrnicí o strategii pro mořské prostředí.

A. Rámcová směrnice o vodě a související zvláštní směrnice o vodě

[Rámcová směrnice EU](#) o vodě vytváří rámec pro ochranu vnitrozemských povrchových vod, brakických vod, pobřežních vod a podzemních vod. Cílem této směrnice je předcházet a snižovat jejich znečištění, podporovat udržitelné využívání vody, chránit vodní prostředí, zlepšovat stav vodního prostředí a zmírňovat důsledky záplav a sucha. Jejím hlavním cílem je dosáhnout dobrého stavu prostředí všech vod. Členské státy



jsou tudíž povinny vypracovat tzv. plány povodí založené na přírodních zeměpisných povodích řek, jakož i specifické programy opatření k dosažení těchto cílů.

[Hodnocení](#) rámcové směrnice o vodě z roku 2019 dospělo k závěru, že rámcová směrnice o vodě obecně odpovídá svému účelu, ale její provádění je třeba urychlit. V důsledku toho Komise v červnu 2020 oznámila, že rámcová směrnice o vodě se nezmění a že se místo toho zaměří na provádění a prosazování směrnice stávající.

Rámcová směrnice o vodě je podporována cílenějšími směrnicemi, tj. směrnicí o podzemních vodách, směrnicí o pitné vodě a směrnicí o vodách ke koupání, směrnicí o dusičnanech, směrnicí o čištění městských odpadních vod, směrnicí o normách environmentální kvality a směrnicí o povodních.

Směrnice o ochraně [podzemních vod](#) před znečištěním a zhoršováním stavu zavádí specifická kritéria pro hodnocení dobrého chemického stavu podzemních vod a kritéria pro zjišťování významného a trvalého vzestupného trendu a pro definování počátku změny trendu. Všechny prahové hodnoty znečišťujících látek (s výjimkou dusičnanů a pesticidů, jejichž mezní hodnoty jsou stanoveny zvláštními právními předpisy EU) určují členské státy.

V říjnu 2022 představila Komise [návrh](#) na změnu rámcové směrnice o činnosti Společenství v oblasti vodní politiky, směrnice o ochraně podzemních vod před znečištěním a zhoršováním stavu a směrnice o normách environmentální kvality v oblasti vodní politiky.

Základní normy jakosti vody určené k lidské spotřebě definuje revidovaná [směrnice o pitné vodě](#) z roku 2020. Tato směrnice členským státům ukládá, aby pravidelně sledovaly kvalitu vody určené pro lidskou spotřebu za pomoci metody odběru vzorků na určitých místech. Členský stát může zavést další požadavky platné pro jeho území, ale pouze pokud tak stanoví vyšší normy. Směrnice rovněž vyžaduje poskytování pravidelných informací spotřebitelům. Kromě toho musí Komise dostávat každé tři roky zprávu o kvalitě pitné vody. Dne 1. února 2018 navrhla Komise v reakci na evropskou občanskou iniciativu „Right2Water“ revidovanou směrnici nahrazující předchozí směrnici z roku 1998. Revidovaná směrnice aktualizovala stávající bezpečnostní normy a zlepšila přístup k nezávadné pitné vodě v souladu s nejnovějšími doporučeními Světové zdravotnické organizace. Zvyšuje rovněž transparentnost pro spotřebitele, pokud jde o kvalitu a dodávky pitné vody, a pomohla tak omezit počet plastových lahví prostřednictvím zvýšené důvěry lidí ve vodu z kohoutku. Celoevropské posouzení bezpečnosti vody založené na rizicích pomůže identifikovat a řešit potenciální rizika pro vodní zdroje na úrovni distribuce.

[Směrnice o vodách ke koupání](#) se snaží zlepšit ochranu veřejného zdraví a životního prostředí stanovením pravidel pro monitorování a klasifikaci vody ke koupání (ve čtyřech kategoriích) a informováním veřejnosti o těchto záležitostech. Během koupací sezony musí členské státy odebírat vzorky vody jednou měsíčně v každé oblasti vod ke koupání a posuzovat koncentraci nejméně dvou specifických bakterií. O výsledcích tohoto posouzení musí informovat veřejnost prostřednictvím „profilů vod ke koupání“, které například obsahují informace o typu znečištění a zdrojích, které ovlivňují kvalitu vody ke koupání. Pro informování veřejnosti o klasifikaci vod ke koupání a zákazu



koupání se používá standardní označení. Komise a Evropská agentura pro životní prostředí každoročně zveřejňují [souhrnnou zprávu](#) o kvalitě vod ke koupání.

[Směrnice o normách environmentální kvality](#) stanoví mezní hodnoty koncentrací pro 33 prioritních látek, které představují značné riziko pro vodní prostředí nebo jeho prostřednictvím na úrovni EU, a osmi dalších znečišťujících látek v povrchových vodách. Při [přezkumu v roce 2013](#) bylo na dosavadní seznam doplněno 12 nových látek a Komisi byla uložena povinnost vypracovat seznam dalších látek, které mají být ve všech členských státech monitorovány. Tento seznam bude základem při budoucích přezkumech seznamu prioritních látek. Návrh Komise z října 2022 přidává na seznam prioritních látek pro povrchové vody dalších 23 položek. Jedná o pesticidy (např. glyfosát), některé léčivé přípravky (analgetika, protizánětlivé léky a antibiotika), bisfenol A a skupinu 24 per- a polyfluorovaných alkylových sloučenin (PFAS).

[Směrnice o čištění městských odpadních vod](#) si klade za cíl chránit životní prostředí před nepříznivými účinky vypouštění městských a průmyslových odpadních vod. Tato směrnice stanoví minimální normy a harmonogramy pro odvádění, čištění a vypouštění městských odpadních vod, zavádí kontroly likvidace kalů z čistíren odpadních vod a obsahuje požadavek, aby byla postupně ukončena praxe vypouštění těchto kalů do moře. V říjnu 2022 přijala Komise návrh [revidované směrnice](#).

[Směrnice o dusičnanech](#) má za cíl chránit vody před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů. Doplňkové nařízení stanoví členským státům povinnost, aby každé čtyři roky předložily Komisi zprávu, která bude obsahovat informace o zásadách správné zemědělské praxe, o vymezených oblastech ohrožených dusičnany, o výsledcích monitorování vody a souhrnné informace o akčních programech. Cílem směrnice i nařízení je chránit zdroje pitné vody a předcházet škodám v důsledku eutrofizace. V říjnu 2021 zveřejnila Komise svou nejnovější [zprávu o provádění](#), v níž varovala, že dusičnany stále způsobují škodlivé znečištění vod v EU a že nadměrné hnojení zůstává v mnoha částech EU problémem.

[Směrnice o povodních](#) si klade za cíl snížit a řídit rizika, která povodně představují pro lidské zdraví, životní prostředí, infrastrukturu a majetek. Požaduje po členských státech, aby předběžně posoudily, kterým povodím řek a souvisejícím pobřežním oblastem hrozí záplavy, a aby poté vypracovaly mapy povodňových rizik a plány pro jejich zvládnutí zaměřené na prevenci, ochranu a připravenost. Všechny tyto úkoly mají být prováděny v souladu s rámcovou směrnicí o vodě a plány povodí, jež jsou v ní stanoveny.

B. Pobřežní a námořní politika EU

[Rámcová směrnice o strategii pro mořské prostředí](#) je pilířem integrované námořní politiky EU z hlediska životního prostředí, která byla přijata za účelem posílení udržitelného rozvoje námořního hospodářství při současném zlepšování mořského prostředí. Cílem této směrnice bylo dosáhnout „dobrého stavu prostředí“ mořských vod EU do roku 2020, chránit a zachovávat toto prostředí a předcházet zhoršování jeho stavu. Směrnice stanoví evropské mořské oblasti (Baltské moře, severovýchodní Atlantický oceán, Středozemní moře a Černé moře) a podoblasti v rámci zeměpisných hranic stanovených stávajícími regionálními úmluvami pro mořské prostředí. V zájmu dosažení dobrého stavu prostředí do roku 2020 měly členské státy povinnost vytvořit



pro své mořské vody ekosystémové strategie, které bude třeba každých šest let přezkoumat. Nařízení o [integrovaném řízení pobřežních zón](#) kromě toho definuje zásady řádného pobřežního plánování a správy, na které by měly členské státy dbát.

Komise přijala v červnu 2020 [zprávu](#) o prvním prováděcím cyklu směrnice o rámci pro mořskou strategii. Nová strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 (přijata v květnu 2020) je zaměřená na další posílení ochrany mořských ekosystémů, a to i rozšířením chráněných oblastí, a na zřízení přísně chráněných oblastí pro přírodní stanoviště a na obnovu rybích populací. [\(2.5.3\)](#)

Ropná skvrna z havárie tankeru Erika v roce 1999 přiměla EU, aby posílila svou úlohu v oblasti námořní bezpečnosti a znečišťování moří [zřízením Evropské agentury pro námořní bezpečnost](#), která je mimo jiné odpovědná za prevenci znečištění loděmi a reakci na ně a také za přijímání opatření v případě zasahování při znečištění moří způsobeného zařízeními pro těžbu ropy nebo plynu. Směrnice o [znečištění z lodí](#) a o zavedení sankcí za protiprávní jednání z roku 2005 a její [aktualizovaná verze](#) z roku 2009 se snaží zajistit, aby se na subjekty zodpovědné za vypouštění znečišťujících látek do moří vztahovaly účinné a odrazující sankce trestní nebo správní povahy. Vypouštění znečišťujících látek z lodí je považováno za trestný čin, jestliže bylo spácháno úmyslně, v důsledku nedbalosti nebo hrubé nedbalosti a jestliže způsobilo závažné zhoršení kvality vody.

C. Mezinárodní dohody o regionálních vodách

Ochrana mořských vod v Evropě je řízena čtyřmi mezinárodními strukturami spolupráce (tzv. regionální úmluvy pro mořské prostředí) mezi členskými státy a sousedními zeměmi, které sdílejí společné vody: úmluva OSPAR z roku 1992 (založena na starších úmluvách z Osla a Paříže) pro severovýchodní Atlantik; Helsinská úmluva (HELCOM) z roku 1992 o oblasti Baltského moře; Barcelonská úmluva (UNEP/MAP) z roku 1995 pro Středozemní moře; a Bukurešťská úmluva z roku 1992 pro Černé moře. Říční vody EU jsou chráněny mezinárodními úmluvami, jako je [Úmluva o ochraně Dunaje](#) z roku 1996, [Úmluva o ochraně Odry před znečišťováním](#) z roku 1999 a [Úmluva o ochraně Rýna z roku 1999](#). Díky spolupráci v oblasti životního prostředí mezi regiony zaměřené na mořské vody a povodí bylo v EU vytvořeno několik makroregionálních strategií: [strategie pro region Baltského moře](#) z roku 2009 (první komplexní strategie EU vytvořená pro makroregion), [strategie pro Podunají](#), (2011) a [strategie pro jadransko-jónský region](#) (2014).

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

Vůbec první evropská občanská iniciativa „Right2Water“ naléhavě vyzývá orgány a instituce EU a členské státy, aby všem občanům zajistily právo na vodu a hygienu, aby zásobování vodou a správa vodních zdrojů nespádaly do pravidel vnitřního trhu a aby bylo vodohospodářství osvobozeno od liberalizace. [V roce 2015, v návaznosti na tuto evropskou občanskou iniciativu](#), Parlament ve svém usnesení velkou většinou svých hlasů vyzval Komisi, aby předložila právní předpisy týkající se uplatňování lidského práva na vodu a hygienická zařízení, jak je uznáno Organizací spojených národů, a v případě potřeby přezkoumala rámcovou směrnici o vodě, v níž by byl uznán univerzální přístup k vodě a lidské právo na vodu.



Parlament zdůraznil nezbytný přechod k oběhovému hospodářství a podpořil plány na podporu opětovného využívání vody pro zavlažování v zemědělství. V podobném duchu také podpořil plány na zlepšení kvality kohoutkové vody, aby se omezilo používání plastových lahví.

[Revidovaná směrnice o pitné vodě](#), kterou přijal Parlament dne [15. prosince 2020](#), vstoupila v platnost dne 12. ledna 2021 a členské státy mají dva roky na její provedení ve vnitrostátním právu.

Ve svém [usnesení o mezinárodní správě oceánů](#) z roku 2018 Parlament „zdůrazňuje, že vytvoření udržitelného námořního hospodářství a snížení tlaků na mořské prostředí vyžaduje opatření v oblasti změny klimatu, znečištění moří a oceánů uvolněného z pevniny, znečištění a eutrofizace a v oblasti zachování, ochrany a obnovy mořských ekosystémů a biologické rozmanitosti, jakož i udržitelného využívání mořských zdrojů“. V této souvislosti „naléhavě vyzývá Komisi, aby podporovala mezinárodní úsilí o ochranu biologické rozmanitosti mořského prostředí, zejména v rámci probíhajících jednání o novém právně závazném nástroji pro zachování a udržitelné využívání biologické rozmanitosti moří v oblastech mimo jurisdikci jednotlivých států“, a „vyzývá Komisi, aby navrhla přísnější právní předpisy, jež zajistí zachování a udržitelné využívání biologické rozmanitosti moří v oblastech nacházejících se mimo jurisdikci jednotlivých států“.

Ve svém [usnesení](#) ze dne 25. března 2021 o odpadu v mořích upozornil Parlament na jeho dopad na mořské ekosystémy, odvětví rybolovu a spotřebitele a vyzval k většímu omezení plastů na jedno použití a k používání speciálně konstruovaných a udržitelných materiálů pro lovná zařízení.

Nová strategie [EU v oblasti biologické rozmanitosti na období do roku 2030](#) (přijata Komisí v květnu 2020) je zaměřena na další posílení ochrany mořských ekosystémů. Toto téma bude rovněž přednostně zařazeno na nadcházející [15. schůzi Konference stran Úmluvy o biologické rozmanitosti \(COP15\)](#), která byla uzavřena v prosinci 2022 v kanadském Montrealu.

Další informace k tomuto tématu naleznete na [internetových stránkách Výboru pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin \(ENVI\)](#).

Christian Kurrer / Nicoleta Lipcaneanu
04/2023

